

Maria Sarnik-Konieczna

Trzydziestolecie Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. Ludzie i wydarzenia

Thirty years of the Association of Monument Conservators. People and events

Jubileusz 30-lecia Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków to powód do refleksji, do spojrzenia wstecz, do przypomnienia zasłużonych postaci naszego środowiska, a także do przywołania szczególnie ważnych wydarzeń, które z upływem czasu „odchodzą w niepamięć” lub też nabierają coraz większego znaczenia.

Jubileusz upoważnia do oceny realizacji celów, które przyświecały członkom założycielom powołującym nasze Stowarzyszenie. To wyjątkowa okazja, aby powrócić do tamtych lat, kiedy to ówczesne środowisko konserwatorskie z determinacją dążyło do utworzenia niezależnej organizacji zawodowej, integrującej specjalistów różnych dyscyplin działających na rzecz ochrony zawodu i konserwacji zabytków w Polsce.

Na wstępie przypomnę, że w 1950 roku, a więc na 30 lat przed powstaniem SKZ, zostało powołane Państwowe Przedsiębiorstwo Pracowni Konserwacji Zabytków, którego pomysłodawcą był prekursor polskiej szkoły konserwatorskiej – Profesor Jan Zachwatowicz, w latach 1945–1957 Generalny Konserwator Zabytków. Zgodnie z koncepcją Profesora powstało specjalistyczne przedsiębiorstwo, mające w sposób nowoczesny prowadzić prace konserwatorskie przy zniszczonych wojną zabytkach architektury i dziełach sztuki. Jak pamiętamy, było to Przedsiębiorstwo Państwowe o interdyscyplinarnym charakterze, mające możliwość wykonania pełnego zakresu prac budowlano-konserwatorskich. PKZ-ety organizowały szkolenia, konferencje, sesje naukowe poświęcone konserwacji zabytków oraz wyjazdy zagraniczne. Przedsiębiorstwo skupiało największy potencjał zawodowy konserwatorów różnych specjalizacji, pracujących na rzecz ochrony zabytków w kraju, a także za granicą.

Należało o tym przypomnieć choćby dlatego, że dyskusję na temat potrzeby powołania stowarzyszenia, czyli

pozarządowej organizacji zawodowej, podjęli wybitni konserwatorzy zabytków pracujący w różnych instytucjach, w uczelniach i właśnie w PP PKZ.

Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków zostało powołane przez najbardziej aktywne kręgi polskiego środowiska konserwatorskiego, powstało spontanicznie i co należy podkreślić, powstało w szczególnie trudnym okresie najnowszych dziejów naszego kraju.

Każda inicjatywa ma swoich liderów. Zrealizowanie idei powołania SKZ zawdzięczamy przede wszystkim dwojgu wybitnych autorytetów: Hannie Pieńkowskiej – Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków z Krakowa i Jerzemu Łomnickiemu – Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków z Poznania. Już dawno nie ma Ich wśród nas, ale pozostała wdzięczna pamięć, którą począwszy od 1984 roku nasze Stowarzyszenie pielęgnuje, przyznając nagrodę imienia Hanny Pieńkowskiej i Jerzego Łomnickiego. Zarząd Główny SKZ ustanowił tę roczną nagrodę na wniosek I Walnego Zjazdu Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, który obradował w Zaborowie k. Warszawy.

W tamtych czasach bardzo prężnym środowiskiem zawodowym, a zarazem atrakcyjnym miejscem był Lublin z pobliskim Kazimierzem nad Wisłą, zespołem pałacowo-parkowym w Kozłowie k. Lubartowa, a także z nieco bardziej odległym Zamościem. Tam też, w Lublinie, odbyło się kilka ważnych ogólnopolskich konferencji konserwatorskich.

Atmosfera podczas tych konferencji była gorąca. Na ogół w wypełnionej po brzegi sali, pomiędzy liderami – autorytetami konserwatorstwa polskiego, toczyły się burzliwe dyskusje i szczerą, merytoryczną, czasami „ostrą” wymianą poglądów, której przysłuchiwali się początkujący wówczas terenowi konserwatorzy zabytków.

Spory doktrynalne dotyczyły różnych problemów, m.in. np. zastąpienia słowa „zabytek” szerszym pojęciem: „dobro kultury”, dotyczyły metod postępowania konserwatorskiego itp. Były to najlepsze zawodowe lekcje, jakie zapamiętałam.

29 października 1980 roku w Lublinie, na Ogólnopolskiej Konferencji Konserwatorskiej, zawiązał się Komitet Założycielski pod przewodnictwem kol. Jerzego Łomnickiego, którego członkowie głównie z Warszawy i Poznania pracowali nad przygotowaniem dokumentów przede wszystkim projektu statutu, podstawowego dokumentu do zarejestrowania Stowarzyszenia.

Trzydzieści lat temu grono kolegów zadało sobie wiele trudu, aby doprowadzić do powstania Stowarzyszenia – organizacji skupiającej konserwatorów zabytków, archeologów, historyków sztuki, architektów, inżynierów różnych specjalizacji, której podstawowym celem była integracja działań na rzecz ochrony zawodu i zagrożonego dziedzictwa kulturowego.

22 października 1981 roku, w sali konferencyjnej Muzeum Etnograficznego w Warszawie odbyło się zebranie organizacyjno-programowe Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, przygotowane i zwołane przez wspomniany wyżej, Komitet Założycielski, któremu przewodniczył kol. Jerzy Łomnicki.

Po przeprowadzeniu procedury wyborów i dyskusji programowej dzień 22 października 1981 r. stał się datą założenia Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków.

Na zebraniu założycielskim referat programowy wygłosił kol. Lech Krzyżanowski. W referacie m.in. czytamy: „...nie było dotąd zorganizowanego przedstawicielstwa naszego zawodu. Rozdzieleni byliśmy dotąd między liczne organizacje, dla których nasze problemy – choć doceniane – nie były pierwszoplanowymi. Dlatego tak ważnym jest punkt pierwszy siódmego paragrafu obowiązującego już Statutu, który jasno stwierdza – »Stowarzyszenie jest dobrowolnym zrzeszeniem konserwatorów zabytków i stanowi ich społeczną reprezentację«”.

W wyniku dyskusji sformułowane zostały następujące cele Stowarzyszenia:

- integracja specjalistów wszystkich dyscyplin, których działalność jest związana z ochroną i konserwacją zabytków;
- kształtowanie w społeczeństwie właściwego stosunku do dziedzictwa kulturowego;
- dbałość o etykę postępowania konserwatorskiego;
- ochrona zawodowych potrzeb członków stowarzyszenia i całego środowiska konserwatorskiego;
- inspirowanie i prowadzenie prac badawczych w zakresie ochrony zabytków i konserwatorstwa.

Pierwszym Prezesem Zarządu Głównego SKZ został cieszący się dużym zaufaniem, kreatywny przedstawiciel urzędujących konserwatorów, kol. Wawrzyniec Kopczyński, pełniący wówczas funkcję konserwatora zabytków w Lesznie.

Rozpoczęcie działalności SKZ przypadło na burzliwy okres polityczny w naszym kraju. Należało wykażać wiele spokoju, a zarazem desperacji, aby przeprowadzić dopiero co powołane do życia Stowarzyszenie przez okres stanu wojennego, nie dopuszczając do jego rozwiązania. Zwłaszcza że docierały do nas uwagi ze strony innych, zasłużonych organizacji, niestety rozwią-

zanych. Moim zdaniem nas nie rozwiązano tylko dlatego, że SKZ powstało w końcu października i było jeszcze mało znane, po prostu „siedzieliśmy cicho”. Pamiętam, że jako skarbnik ZG SKZ 1. kadencji z niepokojem zgłosiłam się na wcześniej umówione spotkanie w dniu 14 grudnia pamiętnego 1981 roku (poniedziałek) do ówczesnego Ministerstwa Kultury i Sztuki w celu uzgodnienia preliminarza kosztów Stowarzyszenia na najbliższy, pierwszy rok działalności SKZ. Trudno dzisiaj wyrazić moją radość tamtego dnia z powodu miłego zaskoczenia akceptacją i przyjęciem preliminarza. Tak rozpoczęliśmy naszą działalność.

Biuro ZG nie miało miejsca. Staraniem kol. Marka Konopki pozyskaliśmy Panią Marię Ciszek, która przez pierwsze lata poprowadziła nam sprawy biurowe, niestety, przez długi okres czasu biuro mieściło się w Jej malutkim, prywatnym mieszkaniu, a wiele spraw załatwialiśmy korzystając z różnych lokali służbowych.

Z pomocą podążył kol. Andrzej Michałowski, udostępniając Stowarzyszeniu, na bardzo korzystnych warunkach, lokal na biuro w obiekcie przy ul. Szwoleżerów 9. Dzięki uprzejmości kolejnych dyrektorów tak to już pozostało do dnia dzisiejszego.

Do pomocy pani Ciszek zatrudniona została jeszcze jedna osoba. Prowadzenia księgowości podjął się niezapomniany pan Piotr Demczenko, znakomity fachowiec. Stowarzyszenie wiele zawdzięcza Jego mądrej pracy jako księgowego, który potrafił zaoszczędzić środki, które jak się później okazało, przydały się na pierwszy okres po cofnięciu dotacji. Sprawy rozliczeniowe prowadziła pani Maria Banaszkiewicz. Po rezygnacji z pracy w SKZ Pani Marii Ciszek zespół biura zmieniał się. Od początku do dnia dzisiejszego pozostała z nami jedynie pani M. Banaszkiewicz.

Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków pozyskało wspańiałych, życzliwych ludzi – członków-założycieli SKZ zgromadzonych w dziesięciu oddziałach terenowych: Warszawskim, Gdańskim, Krakowskim, Łódzkim, Olsztyńskim, Poznańskim, Rzeszowskim, Szczecińskim, Toruńskim i Wrocławskim.

W ówczesnym Ministerstwie Kultury i Sztuki Generalnym Konserwatorem Zabytków w randze Podsekretarza Stanu był znany w kraju i za granicą śp. prof. dr hab. inż. arch. Wiktor Zin – architekt, konserwator zabytków, niezastąpiony jak dotąd popularyzator piękna architektury, krajobrazu kulturowego i jego zabytków. Profesor z Instytutu Historii Architektury i Konserwacji Zabytków Politechniki Krakowskiej, członek założyciel SKZ, był wychowawcą wielu pokoleń architektów – konserwatorów, wśród których są nasi koledzy – czynni członkowie SKZ, obecnie profesorowie z dużym, własnym dorobkiem naukowym i zawodowym.

Powstanie SKZ swoim autorytetem wspierał śp. mgr inż. arch. Jacek Cydzik, architekt, doświadczony konserwator zabytków, projektant odbudowy ważnych zabytków Warszawy, Wicedyrektor ZMIOZ w ówczesnym Ministerstwie Kultury i Sztuki – nieprzeciętna postać, która wywarła wyjątkowy wpływ na merytoryczne ukształtowanie działalności konserwatorskiej w minionym czasie. Ponadto żołnierz AK, powstaniec warszawski, współtwórca pomników Powstania Warszawskiego i Ofiar stalinizmu.

Spśród wielu wspaniałych postaci – członków-założycieli SKZ z oczywistych względów wymienię jedynie tych, którzy od początku, przez trzydzieści lat społeczną pracą „na dobre i na złe” związali się ze Stowarzyszeniem i którym Stowarzyszenie bardzo wiele zawdzięcza.

Śp. prof. dr hab. Wojciech Kalinowski – wybitna postać, przyjazna osobowość, prekursor w zakresie tworzenia nowoczesnego systemu dokumentacji i rejestru zabytków, wywodzący się z Radomia, twórca wyjątkowo ważnej instytucji, jaką przez lata był Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Nasze Stowarzyszenie pamięta o Profesorze Wojciechu. Przypomnę, że w 1993 roku na wniosek IV Walnego Zjazdu SKZ, który obradował w Rydzynie, ZG SKZ ustanowił nagrodę im. Wojciecha Kalinowskiego, przyznawaną raz na dwa lata.

Dr Tadeusz Rudkowski – nestor środowiska konserwatorskiego, bez reszty oddany sprawom ochrony zabytków. Sekretarz Generalny ZG SKZ 1. kadencji, nieustrudzony i niezawodny partner i uczestnik spotkań, konferencji i zjazdów. Zasłużony działacz na rzecz ochrony sztuki sepulkralnej. Wiedza oraz umiejętność rzetelnej oceny spraw wpływających do Zarządu Głównego spowodowała, że był wielokrotnie wybierany na Przewodniczącą Komisji Rewizyjnej ZG SKZ. Ceniony autorytet Stowarzyszenia, a także innych organizacji.

Kol. Marek Konopka, nieoceniony, wieloletni członek Zarządu Głównego SKZ, w którym pełnił różne funkcje: skarbnika, sekretarza; organizator Biura ZG SKZ, inicjator wielu pomysłów, aktualnych do dnia dzisiejszego, „chodząca” encyklopedia wiedzy na temat środowiska konserwatorskiego, inicjator i redaktor wielce pożytecznego wydawnictwa pt. „Kurier Konserwatorski”. Warto pamiętać, że syn kol. Marka jest autorem znaczków SKZ, pierwszego – (*emalia*) z wizerunkiem dziecięcia oraz znaczka aktualnego, który wykorzystujemy również jako logo firmowe. Projekty wykonał grzecznościowo w prezencie dla SKZ.

Prof. dr hab. Bohdan Rymaszewski – o swoistym poczuciu humoru, lubiany i ceniony autorytet w dziedzinie ochrony zabytków. Wieloletni konserwator zabytków w Toruniu. W latach 1972–1983 trzykrotnie, z przerwami, zasiadał na stanowisku GKZ w MKiS, gdzie dał się poznać jako uczynny i skuteczny negocjator w trudnych sprawach dotyczących ochrony zabytków oraz problemów konserwatorów terenowych. Autor ważnych publikacji naukowych i popularnonaukowych, zwłaszcza dokumentujących procesy rewaloryzacji i konserwacji zabytków w Polsce. Kol. Bohdan Rymaszewski w latach 1984–1987 i 1987–1990 sprawował funkcję prezesa ZG SKZ. Dwukrotny wybór świadczy o szacunku, jakim został obdarzony przez naszych członków.

Kol. dr Andrzej Michałowski – karierę zawodową rozpoczynał jako konserwator zabytków w Kielcach. W Warszawie twórca Zarządu Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych. Znakomity organizator, pomysłodawca i realizator wielu cennych przedsięwzięć w obszarze ochrony zieleni, zespołów parkowych oraz cmentarzy. Z ogromnym powodzeniem prowadził międzynarodową współpracę na rzecz rewaloryzacji terenów zielonych. Jest współtwórcą Akademii Nieswieskiej. Nasze Stowarzyszenie wiele zawdzięcza kol.

Andrzejowi. Warto przypomnieć, że „tułające się” w prywatnym mieszkaniu Biuro ZG SKZ przyjął „pod dach” swojej instytucji. W latach 1996–1999 Wiceprezes ZG SKZ. Po rezygnacji kol. M. Konopki z redagowania „Kuriera Konserwatorskiego” kol. A. Michałowski zajął się redakcją pisma Stowarzyszenia pt. „Wiadomości Konserwatorskie”, nadając mu kolorową szatę.

Prof. dr hab. Jerzy Kowalczyk – to niekonwencjonalna postać, o ogromnym dorobku naukowym, aktywnie działający na rzecz powstania SKZ. Uczestnik w prezentowaniu własnych, niejednokrotnie kontrowersyjnych poglądów. Zaangażowany w pracę społeczną wielu organizacji. Jest członkiem inspirującym i niezawodnym. Uczestnik wszystkich konferencji, zjazdów i zebrań. Z inicjatywy prof. J. Kowalczyka odbyły się trzy międzynarodowe konferencje SKZ w Kazimierzu nad Wisłą, na Jasnej Górze w Częstochowie oraz na zamku w Krasiczynie. Jest autorem fundamentalnych dzieł dot. historii sztuki. Ostatnie lata to zakończenie prac przy wiekopomnym dziele pt. „Opisy i widoki zabytków w Królestwie Polskim (1844–1855)”. Profesor J. Kowalczyk z zespołem pracował nad redakcją i opracowaniem krytycznym. Kol. prof. J. Kowalczyk w latach 1990–1993 był prezesem ZG SKZ.

Śp. prof. dr inż. Tadeusz Polak, wieloletni Dyrektor Naczelny PP PKZ, postać znana w dziedzinie ochrony i konserwacji zabytków nie tylko w kraju. Jeden z wnioskodawców powołania Stowarzyszenia. W życzliwych wspomnieniach członków Oddziału Mazowieckiego SKZ został zapamiętany jako ten, który wspierał i ułatwiał działalność pracowników na rzecz powołania SKZ. Znakomity organizator promujący PP PKZ w kraju i poza granicami. Uczestniczył w zjazdach i konferencjach organizowanych przez ZG SKZ. Pomimo różnych, również kontrowersyjnych ocen, niewątpliwie cieszył się dużym autorytetem.

Inż. Jerzy Jasiuk – zasłużony członek-założyciel naszego Stowarzyszenia, w szczególności zaangażowany w pracę na rzecz macierzystego Mazowieckiego Oddziału SKZ. Wieloletni Dyrektor Muzeum Techniki NOT w Warszawie, skromny i uczynny, a zarazem wybitny znawca historii i zabytków techniki, których urodę i szeroko rozumianą wartość potrafił przekazać i popularyzować w niedościgniony sposób.

Śp. mgr Mieczysław Kurzątkowski – wieloletni Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie, członek-założyciel, a także członek Zarządu Głównego SKZ. Zawód konserwatora zabytków traktował z największym oddaniem. Skromny, a jednocześnie stanowczy, niezawodny, świetnie zorganizowany i przygotowany, wymagający przede wszystkim wobec siebie. Zwolennik powołania terenowych konserwatorów zabytków. Dzięki Jego staraniom zabytkowe zespoły: Lublin, Kazimierz nad Wisłą i Zamość pozyskały wówczas miejskich konserwatorów zabytków. Wspólnie z kol. Henrykiem Kondzielą byli pomysłodawcami i podjęli się nieocenionej pracy redakcyjnej wydawnictwa SKZ pt. „Polski Słownik Biograficzny Konserwatorów Zabytków”. M. Kurzątkowski był zasłużonym oraz niekwestionowanym autorytetem państwowych służb konserwatorskich oraz naszego Stowarzyszenia.

Kol. doc. dr Henryk Kondziela – wysoce ceniony konserwator zabytków w Poznaniu oraz wieloletni pre-

Ryc. 1. Zarząd Główny SKZ na posiedzeniu w siedzibie d. KOBiDZ, Warszawa, Łazienki Królewskie, 2002
Fig. 1. Main Board of AMC in a meeting at the seat of the former KOBiDZ, Warszawa, Łazienki Królewskie, 2002

Ryc. 2. Zarząd Główny SKZ na posiedzeniu w siedzibie d. KOBiDZ, Warszawa, Łazienki Królewskie, 2002
Fig. 2. Main Board of AMC in a meeting at the seat of the former KOBiDZ, Warszawa, Łazienki Królewskie, 2002

Ryc. 3. Konferencja na zamku w Krasiczynie, 1992
Fig. 3. Conference in the castle in Krasiczyn, 1992

Ryc. 4. Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków, Wrocław 2005 (współorganizator – Oddział Śląski SKZ)
Fig. 4. International Monument Protection Day, Wrocław 2005 (co-organiser – Silesian Branch of AMC)

Ryc. 5. Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków, Wrocław 2005 (współorganizator – Oddział Śląski SKZ)
Fig. 5. International Monument Protection Day, Wrocław 2005 (co-organiser - Silesian Branch of AMC)

Ryc. 6. Walny Zjazd Delegatów i konferencja w Kazimierzu Dolnym, listopad 1996
Fig. 6. General Meeting of Delegates and the conference in Kazimierz Dolny, November 1996

Ryc. 7. Walny Zjazd Delegatów i konferencja w Kazimierzu Dolnym, listopad 1996
Fig. 7. General Meeting of Delegates and the conference in Kazimierz Dolny, November 1996

Ryc. 8. Walny Zjazd Delegatów i konferencja w Kazimierzu Dolnym, listopad 1996
Fig. 8. General Meeting of Delegates and the conference in Kazimierz Dolny, November 1996

zes Poznańskiego Oddziału SKZ, członek Zarządu Głównego SKZ w początkowym okresie – przewodniczący Głównego Sądu Koleżeńskiego. Czynny uczestnik zebrań i zjazdów. Zasluga, którą na trwałe wpisał się do historii Stowarzyszenia, jest wydawnictwo pt. „Polski Słownik Biograficzny Konserwatorów Zabytków”. Pomysłodawcami oraz autorami pierwszych numerów byli wspomniani już śp. kol. Mieczysław Kurzątkowski i kol. Henryk Kondziela.

Obecnie, z trudem godnym największego uznania, kol. Henryk Kondziela wraz z kol. Hanną Krzyżanowską konsekwentnie kontynuują to bezcenne wydawnictwo. Z tego powodu należą się redaktorom wielkie słowa uznania.

Kol. mgr Jan Gromnicki – wieloletni, ceniony pracownik Zarządu PP PKZ, główny specjalista – archeolog oraz Dyrektor Oddziału Badawczo-Konserwatorskiego, odpowiedzialny za archiwa Przedsiębiorstwa i ich zachowanie. Pełnił funkcję Sekretarza Generalnego ZG SKZ. Koleżeński i ceniony za pracę na rzecz Stowarzyszenia, w którego władzach od powstania pełnił szereg funkcji na szczeblu Oddziału i ZG.

Kol. mgr inż. arch. Andrzej Misiorowski – pierwszy Prezes Oddziału Warszawskiego SKZ. W pracy zawodowej znany i ceniony architekt – konserwator obiektów zabytkowych. Realizator wielu prac konserwatorskich w kraju i za granicą.

Kol. Jerzy Żurawski – znany przede wszystkim jako konserwator zabytków w Kazimierzu nad Wisłą, którego pasją, doświadczeniem i konsekwencją niejednokrotnie ratowały ten cenny zespół przed niewłaściwą ingerencją. Wysokiej klasy fachowiec i przyjazny kolega. Nieustrudzony obrońca wartości krajobrazowo-kulturowych w szczególności regionu Kazimierza nad Wisłą i Janowca, wspierany przez swego kolegę M. Kurzątkowskiego, wówczas Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.

Śp. doc. dr hab. Maria Borowiejska-Birkenmayerowa – pierwsza prezes Oddziału Krakowskiego SKZ. Energetyczna, zaangażowana w tworzenie Oddziału, prof. M. Borowiejska-Birkenmayerowa w niedługim czasie skupiła wokół Stowarzyszenia sporą grupę członków. Cieszyła się dużym zaufaniem oraz skutecznością w działalności na rzecz SKZ w Małopolsce. Jej wczesne odejście to niepowetowana strata dla naszego środowiska.

Śp. mgr Lubomira Madejska – pierwsza prezes Szczecińskiego Oddziału SKZ, wieloletni członek ZG SKZ. Zaangażowana w pracę na rzecz ratowania zabytków Pomorza Zachodniego. Jej staraniom zawdzięczamy wysoką pozycję Stowarzyszenia w tamtym regionie. Niezwykle ceniona jako oddany pracownik służby konserwatorskiej oraz życzliwa koleżanka. Trudno uwierzyć w Jej nieznane odejście.

Śp. mgr Janina Grabowska – Prezes Oddziału SKZ w Gdańsku, wyjątkowa i piękna postać. Posiadała dużą wiedzę oraz autorytet. Cieszyła się szacunkiem i uznaniem środowiska konserwatorskiego. Prowadziła Gdański Ośrodek Dokumentacji Zabytków, który pod Jej kierownictwem był wysoko cenioną instytucją.

Dr Lech Krzyżanowski – historyk sztuki, wieloletni Z-ca Dyrektora Naczelnego PP PKZ ds. Naukowych i Konserwatorskich, doświadczony konserwator zabytków

w Warszawie, wykładowca w UMK w Toruniu. Znana postać w środowisku, konsekwentnie broniąca swoich racji. Doświadczony, wojewódzki konserwator zabytków w Warszawie. Dołożył wielu starań dla powołania naszego Stowarzyszenia, zwłaszcza w pracy nad jego statutem.

Prof. dr hab. inż. arch. Maciej Pawlicki – wieloletni przewodniczący Komisji Kwalifikacyjnej w ZG SKZ, niezawodny uczestnik zjazdów i konferencji. Architekt z dużym doświadczeniem oraz konserwator zabytków, profesor w Instytucie Historii Architektury i Konserwacji Zabytków Politechniki Krakowskiej. Badacz architektury, autor wielu cennych opracowań naukowo-badawczych, w tym teoretycznych i projektowych, o dużym dorobku i cennych publikacji zawodowych.

Mgr inż. arch. Janusz Nekanda-Trepka, architekt, urbanista, wybitny specjalista w tej dziedzinie. Aktywny uczestnik dyskusji merytorycznych prowadzonych na forum SKZ, w szczególności zasłużony w pracach legislacyjnych dot. Stowarzyszenia. Zaangażowany w pracach Szczecińskiego Oddziału SKZ.

Mgr Mieczysław Ptaśnik – wieloletni Dyrektor ZMiOZ w ówczesnym MKiS. Zapisał się w pamięci konserwatorów zabytków jako dyrektor ZMiOZ, z którym współpraca układała się bardzo dobrze. Rozumiał problemy ochrony zabytków oraz urzędujących wojewódzkich konserwatorów zabytków.

Dr inż. arch. Janusz Stępkowski – architekt, urbanista, członek ZG SKZ, w którym pełnił różne funkcje. Współtwórca i wieloletni Dyrektor Zespołu Ekspertów Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich, Rzeczoznawca SKZ. Zasłużony żołnierz AK, odznaczony najwyższymi odznaczeniami państwowymi.

Mgr inż. arch. Mieczysław Soczyński – architekt, urbanista, specjalista w Zespole Ekspertów Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich, członek ZG SKZ, w którym piastuje odpowiedzialną funkcję przewodniczącego Sądu Koleżeńskiego ZG SKZ, uczynny i służący pomocą kolega.

Mgr Lucjan Czubieli – członek-założyciel SKZ, znany i ceniony Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie, znawca Warmii i Mazur, bardzo ceniony i lubiany kolega.

Mgr inż. arch. Tadeusz Chrzanowski – członek-założyciel SKZ, Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku. Niezwykle aktywny w działalności zawodowej, jak i społecznej.

Proszę mi wybaczyć, że nieskromnie wymienię również siebie – mgr inż. arch. Maria Sarnik-Konieczna – wieloletni konserwator zabytków w Zamościu w okresie pierwszej, kompleksowej rewaloryzacji miasta, następnie wicedyrektor ZMiOZ w ówczesnym MKiS, wicedyrektor Zespołu Ekspertów Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich, Główny Specjalista ds. zabytków w AWRSP. Należałam do grupy członków-założycieli SKZ i począwszy od pierwszej kadencji pracuję w Zarządzie Głównym Stowarzyszenia, pełniąc różne funkcje, począwszy od skarbnika 1. kadencji ZG SKZ, następnie Sekretarza Generalnego ZG SKZ przez dwie kadencje; w latach 1993–1996 i 1996–1999 pełniłam funkcję pre-

zesa ZG SKZ, obecnie trzecią kadencję pełnię funkcję Sekretarza Generalnego ZG SKZ. Pracę społeczną z mandatu członków Stowarzyszenia poczytuję sobie za zaszczyt i wielkie wyróżnienie.

Wymieniłam jedynie niewielu z nas, członków-założycieli SKZ, a przecież oblicze każdej organizacji, na przestrzeni jej istnienia, tworzą członkowie, każdy coś sobą wnosi. Wielu już odeszło, pozostały ich dokonania. Przychodziły nowe pokolenia – kontynuatorzy pozostawionego przesłania, twórcy współczesnych idei i metod. Pozostał jednak nadrzędny cel: bronić etyki konserwatorskiej, chronić zabytki – dobra kultury, krajobraz kulturowy, działać wspólnie z innymi.

Jak wynika z dokumentów, a także wypowiedzi członków SKZ na licznych zebraniach, konferencjach oraz walnych zjazdach delegatów, cele naszej działalności są nadal aktualne. Zmieniły się natomiast i to w sposób zasadniczy możliwości ich realizacji, a to przede wszystkim z uwagi na cofnięcie w 1995 roku wspomnianej wyżej niewielkiej dotacji. Dotkliwy brak dopływu środków finansowych spowodował potrzebę wzmoczenia społecznego zaangażowania na rzecz pozycji Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. Praca na rzecz pozyskiwania środków była i nadal pozostaje podstawową troską i zadaniem kolejnych zarządów głównych, także oddziałów terenowych oraz Biura ZG SKZ.

Mamy dużo szczęścia, tak uważam, że prezesem na przełomie wieków, były to lata 1999–2002, został kol. Andrzej Kadłuczka, następnie przez trzy kolejne kadencje, czyli w latach 2002–2011, z woli członków delegatów, miłościwie nam panuje kol. Jerzy Jasieńko. W nowych uwarunkowaniach ekonomicznych nie jest to bez znaczenia.

Prof. dr hab. Jerzy Jasieńko – Profesor z Politechniki Wrocławskiej o dużym dorobku naukowym i realizacyjnym. Od trzech kadencji z dużym powodzeniem sprawuje funkcję prezesa ZG SKZ. Wcześniej, przez kilka kadencji, członek ZG SKZ. Darzony jest wielkim szacunkiem i zaufaniem nie tylko przez członków Stowarzyszenia. Jest znanym autorytetem, zapraszany przez wiele organizacji w kraju i za granicą. Zasiada w wielu prestiżowych gremiach doradczych. Został powołany w skład Rady ds. Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Posiada wyjątkowe predyspozycje organizacyjne, a także umiejętność doboru zespołu. Na podkreślenie zasługuje konsekwencja w dążeniu do zorganizowania I KONGRESU KONSERWATORÓW POLSKICH, który odbył się w dniach 5–7 października 2005 roku w Warszawie.

Prof. dr hab. inż. arch. Andrzej Kadłuczka – profesor w Instytucie Historii Architektury i Konserwacji Zabytków Politechniki Krakowskiej, wychowawca wielu pokoleń architektów. Badacz architektury, projektant, członek wielu organizacji w kraju i za granicą, sprawny organizator, członek ZG SKZ. W latach 1999–2002 prezes ZG SKZ. Prezes Małopolskiego Oddziału SKZ. Organizator wielu konferencji, w tym szczególnie ważnej Międzynarodowej Konferencji Konserwatorskiej „Kraków 2000”, podczas której przyjęta została „Karta Krakowska”, cenny dokument konserwatorski naszych czasów.

Prof. dr hab. inż. arch. Kazimierz Kuśnierz – profesor w Instytucie Historii Architektury i Konserwacji Za-

bytków Politechniki Krakowskiej, wybitny badacz urbanistyki i architektury, o poważnym dorobku naukowym. Autor szeregu cennych opracowań monograficznych. Od 1993 roku (przez kilka kadencji, do chwili obecnej) wiceprezes ZG SKZ oraz wiceprezes O. Krakowskiego SKZ. Redaktor Naczelny „Wiadomości Konserwatorskich” – wydawnictwa, które jest wizytówką SKZ.

Mgr inż. Piotr Napierała – wieloletni Prezes Śląskiego Oddziału SKZ, członek ZG SKZ, w latach 2005–2011 Wiceprezes ZG. Znana postać na Dolnym Śląsku. Aktywnie działający na rzecz promocji Kotliny Jeleniogórskiej. Jego wiedza oraz umiejętność jej przekazania w powiązaniu z talentem organizacyjnym to duża szansa dla tego regionu.

Dr inż. arch. Marek Barański – przez wiele lat pracownik PP PKZ, po transformacji Prezes Spółki PKZ S.A. Zasłużony członek ZG SKZ, w którym pełnił zamiennie funkcję sekretarza i funkcję skarbnika ZG SKZ. Zasługuje na uznanie za szczególnie aktywną współpracę z Dyrektorem Biura i Sekretarzem ZG SKZ. Zawsze możemy liczyć na kol. Marka Barańskiego i na Jego pomoc w bieżącym rozwiązywaniu spraw. Ponadto doceniamy merytoryczne zaangażowanie, np. organizowanie wystaw, konferencji, seminariów oraz skuteczne pozyskiwanie na rzecz SKZ odpłacalnych zadań.

Mgr inż. Janusz Mróz – wieloletni pracownik instytucji MKiS, dawnego Ośrodka Ochrony Zabytków w Warszawie, członek ZG SKZ, Skarbnik ZG SKZ w latach 1999–2002 oraz Wiceprezes ZG SKZ w latach 2005–2008, członek Mazowieckiego Oddziału SKZ. Szanowany, rozważny, budzący zaufanie członek naszego Stowarzyszenia.

Mgr inż. Leszek Czapski – inżynier, konstruktor. Naczelny Inżynier PP PKZ odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, Kierownik zespołu specjalistów oraz Dyrektor Oddziału Badawczo-Konserwatorskiego. Członek ZG SKZ, wieloletni Prezes Mazowieckiego Oddziału SKZ, w latach 1996–1997 Sekretarz Generalny Zarządu Głównego SKZ.

Mgr Jerzy Szalygin – wieloletni Prezes Mazowieckiego Oddziału SKZ. Bardzo dobry organizator, działający na rzecz integracji środowiska poprzez organizowanie wyjazdów krajoznawczych. Jako Prezes Oddziału dbający o realizację zadań statutowych. Członek ZG SKZ w latach 2005–2008 sprawujący funkcję Skarbnika ZG SKZ.

Mgr Jacek Rulewicz – pracował na odpowiedzialnych stanowiskach w instytucjach MKiS związanych z ochroną zabytków, szeroko znany ze swojej pozytywnej działalności w środowisku konserwatorskim i muzealnym – członek Prezydium ZG SKZ obecnej kadencji, odpowiedzialny, konsekwentny, uczynny, znakomity organizator. Jako dyrektor KOBiDZ wspierał organizacyjnie działalność naszego Stowarzyszenia.

Na wizerunek Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków wpływa praca oddziałów terenowych, a w szczególności umiejętność współpracy z wojewódzkimi konserwatorami zabytków. Każdy Oddział ma swoje dokonania i doświadczenia w tym zakresie. Wymienię jedynie tych konserwatorów, gdzie ta współpraca przyniosła największe efekty w skali regionu.

Dr inż. arch. Halina Landecka – od wielu lat wojewódzki konserwator zabytków w Lublinie, jest przykła-

Ryc. 11. VIII Walny Zjazd Sprawozdawczy Delegatów SKZ, konferencja ARS SACRA ET RESTAURATIO, Jasna Góra, grudzień 1991
 Fig. 11. The 8th General Reporting Meeting of AMC Delegates, ARS SACRA ET RESTAURATIO conference, Jasna Góra, December 1991

Ryc. 14. Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków, Warszawa, Wilanów 2003
 Fig. 14. International Monument Protection Day, Warszawa, Wilanów 2003

Ryc. 9. VIII Walny Zjazd Sprawozdawczy Delegatów SKZ, konferencja ARS SACRA ET RESTAURATIO, Jasna Góra, grudzień 1991
 Fig. 9. The 8th General Reporting Meeting of AMC Delegates, ARS SACRA ET RESTAURATIO Conference, Jasna Góra, December 1991

Ryc. 10. VIII Walny Zjazd Sprawozdawczy Delegatów SKZ, konferencja ARS SACRA ET RESTAURATIO, Jasna Góra, grudzień 1991
 Fig. 10. The 8th General Reporting Meeting of AMC Delegates, ARS SACRA ET RESTAURATIO conference, Jasna Góra, December 1991

Ryc. 12. VIII Walny Zjazd Sprawozdawczy Delegatów SKZ, konferencja ARS SACRA ET RESTAURATIO, Jasna Góra, grudzień 1991
 Fig. 12. The 8th General Reporting Meeting of AMC Delegates, ARS SACRA ET RESTAURATIO conference, Jasna Góra, December 1991

Ryc. 13. VIII Walny Zjazd Sprawozdawczy Delegatów SKZ, konferencja ARS SACRA ET RESTAURATIO, Jasna Góra, grudzień 1991
 Fig. 13. The 8th General Reporting Meeting of AMC Delegates, ARS SACRA ET RESTAURATIO conference, Jasna Góra, December 1991

dem wzorowej współpracy z Oddziałem SKZ w Lublinie, którego wieloletnim Prezesem jest kol. Dariusz Kopicowski, w obecnej kadencji członek ZG SKZ. Dobra współpraca zaowocowała wieloma osiągnięciami. Do niewątpliwych sukcesów należy zaliczyć doroczną imprezę promującą wzorową realizację konserwatorską roku pt. „Laur Konserwatorski”, która ma już dwunastą edycję. Jest organizowana we współpracy z Lubelskim Oddziałem SKZ oraz znakomite wydawnictwo pt. „Wiadomości Konserwatorskie Województwa Lubelskiego”.

Mgr Ewa Stanecka – członek ZG SKZ, wieloletni wojewódzki konserwator zabytków w Szczecinie, to również przykład dobrej współpracy ze Szczecińskim Oddziałem SKZ i kol. Prezes Beatą Makowską. Oddział Szczeciński jako jedyny od kilku lat ubiegał się o przyznanie osobowości prawnej. W br. ZG SKZ podjął uchwałę wyrażającą zgodę. Na uwagę zasługuje współpraca przy organizacji ważnych konferencji: „Obchody 60. rocznicy powołania polskich służb konserwatorskich na Pomorzu Zachodnim” wraz z wydaniem publikacji i konferencji poświęconej pamięci Profesora Stanisława Latoura.

Z nieukrywanym wzruszeniem i radością spoglądam na dokumentację, zwłaszcza fotograficzną, z naszych konferencji i zjazdów, na których utrwaleni zostali przedstawiciele środowiska konserwatorskiego, którzy systematycznie powiększali grono Stowarzyszenia, których znamy i których pamiętamy, a wśród nich takie indywidualności jak: śp. prof. dr hab. inż. arch. Andrzej Tomaszewski, śp. prof. dr hab. Władysław Ślesiński, śp. prof. dr hab. inż. arch. Teresa Zarębska, śp. prof. dr hab. inż. arch. Janusz Bogdanowski, prof. dr hab. inż. arch. Krzysztof Pawłowski, prof. dr hab. inż. arch. Jan Tajchman, prof. dr hab. inż. arch. Danuta Kłosek-Kozłowska, prof. dr hab. inż. arch. Edmund Małachowicz, prof. dr hab. Ryszard Brykowski, prof. dr hab. Franciszek Midura, dr Marek Rubnikowicz, mgr inż. arch. Tadeusz Chrzanowski, mgr Wojciech Jankowski, dr inż. arch. Marcin Gawlicki, mgr Alicja Lutostańska, mgr Władysław Chrostowski, dr Maria Lubocka-Hoffman i inni.

Stowarzyszenie może poszczycić się również członkostwem honorowym SKZ, które przyjęli m.in.: Roman Aftanazy, ks. inf. Roman Kostynowicz, prof. dr hab. Piotr Biegański, ks. prof. dr hab. Janusz Stanisław Pasierb, dr Henryk Dziurla, doc. dr Józef Lepiarczyk, prof. dr Alfred Majewski, dr Wojciech Fijałkowski, prof. dr hab. Kazimierz Radwański, prof. dr hab. Zygmunt Świechowski, prof. dr Jadwiga Puciata-Pawłowska, prof. dr Mirosław Przyłęcki, dr Marian Kornecki prof. dr hab. Jan Pazdur, prof. dr Władysław Filipowiak, mgr inż. arch. Kazimierz Macur, prof. dr hab. inż. arch. Olgierd Czerner, dr Tadeusz Rudkowski, prof. dr inż. arch. Stanisław Latour, mgr inż. arch. Feliks Ptaszyński, prof. dr hab. Bohdan Rymaszewski, prof. dr Zofia Krzymuska-Fafis, prof. dr hab. Jerzy Kowalczyk. Proszę wybaczyć ten z konieczności trudny dla mnie wybór.

Warto wspomnieć, iż z okazji XV-lecia SKZ Zjazd SKZ w Kazimierzu nad Wisłą w 1996 roku zaszczycił obecnością Pan Aleksander Małachowski – wówczas Marszałek Sejmu RP.

Wg stanu na dzień 30 października 2011 r. Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków liczy w 13 Oddziałach 684 członków.

W latach 1981–2011 Generalnymi Konserwatorami Zabytków byli:

1977–1981	Wiktor Zin
1981–1983	Bohdan Rymaszewski
1983–1987	Andrzej Gruszecki
1987–1995	Tadeusz Zielniewicz
1995–1999	Andrzej Tomaszewski
1999	Krzysztof Pawłowski
1999–2001	Aleksander Broda
2001–2003	Aleksandra Jakubowska
2003–2005	Ryszard Mikliński
2005–2010	Tomasz Merta
2010	Piotr Żuchowski

W minionym trzydziestolecu Zarząd Główny SKZ pracował w zmieniającej się sytuacji prawnej. Należy przypomnieć choćby tak istotne dla Stowarzyszenia wydarzenia, jak uchwalenie w 2003 r. ustawy „O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami”, przyjęcie rozporządzeń do ustawy, wejście w życie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz zmiany na stanowisku Generalnego Konserwatora Zabytków. W tym tragiczna katastrofa pod Smoleńskiem, w której zginął Generalny Konserwator Zabytków Pan Tomasz Merta, z życzliwością wspierający działalność naszego Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków zapisane cele statutowe realizowało w kilku obszarach tematycznych. Nie będzie przesadą stwierdzenie, że organizacja nasza, pomimo potknięć i trudnych sytuacji, solidnie wywiązała się z obowiązku przyjętego 28 października 1981 roku. Z perspektywy czasu warto więc podkreślić niektóre wydarzenia i inicjatywy, które moim zdaniem wpłynęły na obraz Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. Do nich niewątpliwie należą wydawnictwa, nagrody i konkursy, sesje, konferencje i inna działalność na rzecz środowiska.

Działalność wydawnicza.

Biuletyn ZG Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków pt. „Wiadomości Konserwatorskie” z przerwami ukazywał się od 1986 r. W wyniku dyskusji prowadzonej na posiedzeniu ZG SKZ w dniu 11 grudnia 2002 r. w sprawie podjęcia wysiłku utrzymania „Wiadomości Konserwatorskich”, co jak stwierdzono, wymagało restrukturyzacji wydawnictwa, w celu jego ożywienia i przydatności w środowisku konserwatorskim, w pierwszym półroczu 2003 kol. Kazimierz Kuśnierz przygotował założenia i projekt ramówki, który został rozesłany do szerokiego grona potencjalnych autorów i korespondentów. Włożony wysiłek został uwieńczony sukcesem, poparty ogromnym wysiłkiem w szczególności kol. kol. Prezesów ZG Jerzego Jasieńki i Kazimierza Kuśnierza. Otrzymaliśmy wydawnictwo, które jest godną wizytówką Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. Po zmianie formuły pisma i dwuletnich staraniach Komitet Badań Naukowych przyznał naszemu wydawnictwu punktację 4. Stawia to „Wiadomości Konserwatorskie” w gronie pism naukowych i naukowo-technicznych wydawanych w języku polskim na pozycji o najwyższej punktacji. Jest to obecnie jedyne pismo o takiej punktacji wśród pism o tematyce konserwatorskiej. Ostatnie cztery numery wydane zostały już w wersji polsko-angielskiej. To podwyższa punktację do 6 punktów KBN.

Do sukcesów Stowarzyszenia należy zaliczyć podjęcie pracy i kontynuację wydawnictwa, o którym już wspomniałam, pt. „Polski Słownik Biograficzny Konserwatorów Zabytków” autorstwa Henryka Kondzieli i Hanny Krzyżanowskiej. Wydanie „Słownika” było możliwe jedynie dzięki życzliwości i porozumieniu SKZ z KOBiDZ, obecnie mamy uzgodnienie z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Jest nadzieja, że „Słownik” będzie nadal miał zapewnione finansowanie i będzie wydawany. W tej sprawie słowa podziękowania należą się również śp. Panu Tomaszowi Mercie, GKZ, który swego czasu zdecydował o sposobie finansowania.

Czasopismo Olsztyńskiego Oddziału Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków „Biuletyn Oddziału Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków”, który ukazuje się od 1988 roku, jako wydawnictwo nieperiodyczne. Jest kontynuowane dzięki skutecznym staraniom Prezes Oddziału Warmińsko-Mazurskiego o zabezpieczenie na ten cel środków finansowych.

W dorobku wydawniczym mamy publikacje wydawane z okazji zorganizowanych przez Stowarzyszenie międzynarodowych i ogólnopolskich sesji, np.:

- w 1988 r. „Konserwator i Zabytek” wydanej z sesji w Toruniu;
- w 1991 r. „Ars sacra et restauratio” z międzynarodowej sesji na Jasnej Górze;
- w 2000 r. „Kraków 2000”;
- w 2005 r. Kongres Konserwatorów Polskich;
- w 2006 r. „Polskie konserwacje poza granicami kraju”;
- w 2008 r. „90-lecie powołania Państwowej Służby Ochrony Zabytków. Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość”.

Szczególnym zainteresowaniem cieszą się nagrody i konkursy.

- w 1984 roku ZG SKZ ustanowił roczną nagrodę im. Hanny Pieńkowskiej i Jerzego Łomnickiego (wniosek I Walnego Zjazdu SKZ w Zaborowie);

Prezes ZG SKZ doc. dr hab. Bohdan Rymaszewski

- w 1989 roku ZG SKZ ustanowił nagrodę im. Gerarda Ciołka, przyznawaną raz na dwa lata (wniosek II Walnego Zjazdu SKZ we Wrocławiu);

Prezes ZG SKZ doc. dr hab. Bohdan Rymaszewski

- w 1989 roku ZG SKZ ustanowił nagrodę Zarządu Głównego Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków za wyróżniające się publikacje, przede wszystkim książkowe, z zakresu ochrony zabytków i muzealnictwa i dyscyplin współdziałających. Nagroda jest przyznawana raz do roku publikacjom, które ukazały się z datą dwóch lat poprzednich.

Prezes ZG SKZ doc. dr hab. Bohdan Rymaszewski

- w 1993 roku ZG SKZ ustanowił nagrodę im. Wojciecha Kalinowskiego, przyznawaną raz na dwa lata (wniosek IV Walnego Zjazdu SKZ w Rydzynie);

Prezes ZG SKZ mgr inż. arch. Maria Sarnik-Konieczna

- w 1994 roku Generalny Konserwator Zabytków i Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków wspólnie ogłosili doroczny konkurs na najlepsze prace studialne, naukowe i popularyzatorskie dotyczące ochrony zabytków i muzealnictwa.

Prezes ZG SKZ mgr inż. arch. Maria Sarnik-Konieczna

- w 1995 roku ZG SKZ ustanowił prestiżową nagrodę im. ks. prof. Janusza Stanisława Pasierba CONSERVATOR ECCLESIAE (wniosek XI Walnego Zjazdu SKZ w Kazimierzu nad Wisłą).

Prezes ZG SKZ mgr inż. arch. Maria Sarnik-Konieczna

- w marcu 2006 roku ZG SKZ ustanowił: Nagrodę „Memoria, Spiritus, Materia”, która będzie przyznawana przez ZG SKZ wybitnym postaciom – za szczególne zasługi na rzecz dziedzictwa kulturowego. Każdorazowo Kapituła ds. przyznania Nagrody „Memoria, Spiritus, Materia” przewodniczy Prezes ZG SKZ.

Prezes ZG SKZ prof. dr hab. inż. Jerzy Jasieńko

Nagrodę stanowi dyplom oraz statuetka z brązu, projekt autorstwa prof. Mariana Koniecznego. Projekty medali na nagrody konkursowe w prezencie dla SKZ wykonał prof. Marian Konieczny.

Do Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków z propozycją udziału w Konkursie pt. „Modernizacja Roku” zwrócił się organizator Konkursu, „Targi Pomorskie” w Bydgoszczy. Celem Konkursu było wyłonienie i nagrodzenie najlepszej realizacji roku, zgłoszonej do Konkursu z terenu całego kraju. W zamian za uczestnictwo w Konkursie organizator zobowiązał się przekazywać na rzecz Stowarzyszenia dotację w wysokości 5 tys. zł.

Zarząd Główny SKZ postanowił włączyć się do Konkursu poprzez wydelegowanie na koszt organizatora, na okres trzech tygodni, członków naszego Stowarzyszenia. Do udziału w objeździe wyrazili zgodę kol. kol. Bartłomiej Konarski, Tadeusz Rudkowski i Lech Engel, który też opracował warunki uczestnictwa SKZ. Stowarzyszenie uczestniczyło w dwóch edycjach Konkursu. W wyniku dokonanej oceny, z której wynikało, że przedstawiciele Stowarzyszenia, będący w mniejszości, nie mogą brać odpowiedzialności za prawidłowość wyboru nagradzanych obiektów, ZG SKZ podjął decyzję o rezygnacji z uczestnictwa w konkursie. Jednocześnie kol. Prezes J. Jasieńko zaproponował poszukiwanie innej, własnej drogi komercyjnego przedsięwzięcia, aby zapobiegać trudnej sytuacji finansowej Stowarzyszenia.

Wymienię jedynie najważniejsze, a zarazem najciekawsze wydarzenia.

- Wystawa „Carskie Wrota” jako jedno z zadań zleconych, dofinansowanych przez MKiDN było wydarzeniem spektakularnym. W Kijowie i kilku innych miastach Ukrainy została przedstawiona wystawa fotograficzna pokazująca dokonania przy ponownym odtworzeniu Srebrnych Carskich Wrót Soboru Kijowskiego. Kuratorem i inicjatorem wystawy był członek naszego Stowarzyszenia kol. arch. Jan Pawlicki.

- Kol. Zbigniew Myczkowski, członek Krakowskiego Oddziału SKZ w 2002 r. został wybrany do Rady ICROM w Rzymie jako przedstawiciel Polski.

- 1 marca 2004 roku na Wawelu w Krakowie, w obecności Pana Ryszarda Miklińskiego, ówczesnego Generalnego Konserwatora Zabytków, nastąpiło podpisanie umowy między Stowarzyszeniem Konserwatorów Zabytków w Polsce a Stowarzyszeniem Konserwatorów Litwy.

- Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków posiada własną stronę internetową, którą opracowała i na bieżąco prowadzi kol. dr inż. arch. Dominika Kuśnierz-Kru-

pa z Krakowskiego Oddziału SKZ. Z uznaniem to podkreślam, gdyż tę pracę kol. Dominika prowadzi bezinteresownie. Biorąc pod uwagę biedę finansową, z którą się borykamy, zaangażowanie społeczne naszych kolegów, którzy przekazują wiedzę i własny czas na rzecz Stowarzyszenia zasługuje na szczególne uznanie.

- Wydarzeniem o doniosłym znaczeniu w życiu środowiska konserwatorskiego, a przede wszystkim w historii Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, był I Kongres Konserwatorów Polskich. Wprawdzie dyskusja o potrzebie, a nawet konieczności zorganizowania Kongresu Konserwatorów Polskich została rozpoczęta jeszcze w VI kadencji ZG SKZ, jednak przypomnę, że dopiero kol. Prezes ZG SKZ Jerzy Jasieńko w 1. półroczu 2003 roku ponownie podjął temat organizacji kongresu oraz opracował wstępne założenia, które przedłożył do dyskusji Prezydium ZG SKZ. Pierwszy Kongres Konserwatorów Polskich odbył się w dniach 5–7 października 2005 r. w Warszawie, w Pałacu Kultury i Nauki. Jest to wydarzenie o znaczeniu historycznym. Na zakończenie obrad Kongres przyjął Rezolucję. Dwa specjalne numery „Wiadomości Konserwatorskich” zawierają referaty i całość dyskusji kongresowej. Pragnę podkreślić, że uroczystość tę poprzedził ogrom pracy, wysiłku i determinacji sztabu pracującego pod kierunkiem kol. Jerzego Jasieńki – Prezesa ZG SKZ, a zarazem bohatera tej uroczystości w mijającym trzydziestoleciu.

Członkowie Stowarzyszenia podejmowali różne inicjatywy, skupię się również na, moim zdaniem, najistotniejszych.

- na wniosek ZG SKZ Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków uzyskało upoważnienie do rekomendacji kandydatów na rzeczoznawców Ministra Kultury;
- kol. Jerzy Jasieńko, Prezes ZG SKZ został powołany w skład Rady ds. Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury;
- Minister Kultury powołał kol. J. Jasieńkę w dniu 9.03.2004 r. w skład Regionalnego Komitetu Sterującego w woj. dolnośląskim ds. wyboru projektów kulturalnych do współfinansowania z unijnych funduszy strukturalnych;
- kol. J. Jasieńko brał udział w przygotowaniu też do opracowania krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- kol. kol. Janusz Mróz i Jerzy Szałygin opracowali program ochrony dziedzictwa kolonizacji holenderskiej w Polsce. Uzyskali zainteresowanie i poparcie Ambasady Królestwa Niderlandów w Polsce;
- kol. Janusz Mróz uczestniczył w zespole ds. rozpatrywania wniosków o nadanie rzeczoznawstwa Ministra Kultury;
- przedstawiciel Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków w osobie Prezesa lub z Jego upoważnienia Sekretarz Generalny uczestniczyli w obradach komisji ds. dorocznych Nagród Ministra Kultury. W tej trudnej konkurencji, choć nie zawsze, to jednak nasi kandydaci taką nagrodę otrzymywali;
- kol. Maria Sarnik-Konieczna – Sekretarz ZG SKZ z ramienia Zarządu Głównego Uczestniczyła w pracach Rady Pozarządowych Organizacji Kulturalnych przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego, gdzie prezen-

towała problemy z zakresu ochrony zabytków. W kwietniu br. obecna Rada zakończyła swoją działalność;

- SKZ czynnie włączyło się do prac nad projektem ustawy. Sekretarz Generalny Zarządu Głównego SKZ korzystając z wielu konsultacji i uwag m.in. członków Oddziału Mazowieckiego przekazała do Komisji Sejmowej pisemne stanowisko ZG SKZ, jak również czynnie uczestniczyła w posiedzeniach komisji sejmowej pracującej nad ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Niestety uwagi przedstawicieli organizacji pozarządowych, uczestniczących w obradach komisji sejmowej nie zostały uwzględnione nawet w tak zasadniczej sprawie, jak przyjęcie kryteriów, które powinien spełniać kandydat na Generalnego Konserwatora Zabytków. Uchwalona i aktualnie obowiązująca ustawa nie spełnia oczekiwań i zdaniem większości pilnie wymaga nowelizacji co zostało mocno podkreślone w debacie kongresowej;

- w związku z wnioskiem o utworzenie tzw. Izby Konserwatorskiej przeprowadzono analizę możliwości oraz skutków ewentualnego utworzenia samorządu zawodowego. Na podstawie zebranych w tej sprawie informacji, w tym po konsultacji z prawnikami wiemy, że obecne prawodawstwo nie umożliwi zrealizowania tego wniosku, który ma coraz więcej opinii krytycznych. Podstawowym warunkiem jest spowodowanie uchwalenia przez parlament ustawy sejmowej w tej sprawie. Na obecnym etapie zrealizowanie tego warunku nie ma szansy powodzenia;

- w 2004 r. Prezydium ZG podjęło pracę na rzecz skorzystania z ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Zarząd Główny powołał zespół w składzie: Lech Engel, Janusz Mróz i Maria Sarnik-Konieczna, który opracował ankietę, skierowaną do wszystkich członków z prośbą o stanowisko w sprawie zasadności ubiegania się o wprowadzenia Stowarzyszenia na listę organizacji pożytku publicznego oraz o wstępną deklarację o wpłacaniu na rzecz SKZ odpisu od podatku. Odpowiedź nadeszła od 30 członków. Należy również pamiętać, że decyzja ta wiąże się z poważnymi obciążeniami finansowymi, które mogą nawet przewyższać uzyskany dochód z odpisów;

- Każdego roku Zarząd Główny składał w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego wnioski o dofinansowanie zadań zleconych, które stanowią podstawę umożliwiającą realizację celów statutowych. Prowadził również starania mające na celu pozyskanie dodatkowych funduszy niezbędnych na zbilansowanie budżetu Stowarzyszenia. Wnioski były opracowywane i przygotowane przez Zarząd Główny, a także przez nasze Oddziały. Jest to zadanie wymagające wiedzy ekonomicznej, dużego nakładu pracy i czasu na pokonanie wymogów narzucanych przez permanentnie zmieniające się przepisy decydujące o zaakceptowaniu wniosków. W tym miejscu pragnę podkreślić pracę Pani dr Marii Stępińskiej. Bez Jej troski, wiedzy ekonomicznej i perfekcyjności trudno byłoby podołać tym zadaniom.

Stowarzyszenie zorganizowało kilka wystaw:

- „Unicestwione Dziedzictwo” – zrealizowana przez kol. Marka Barańskiego, została pokazana w Niemczech: w Instytucie Herdera w Marburgu (17.01–28.03.2003),

w Wiesbaden (02.04–10.05.2003), w Hildesheim w Instytucie Hornemana (13.05–12.06.2003), w Lipsku (16.06–15.07.2003); w USA: w Baltimore (20.03–25.03.2003).

- 16 września 2004 roku otwarto w Berlinie wystawę zorganizowaną przez kol. M. Barańskiego pt. „Odbudowany Zamek Królewski na Starym Mieście w Warszawie”, następnie została ona pokazana na Targach DENKMAL w Lipsku (finansowana przez Min. Kultury z funduszu dopłat do gier losowych, Fundację PN, i FDP Fraktion). Otrzymała wysoką ocenę MSZ, które wytypowało ją do wykorzystania w ramach imprez kulturalnych Roku Polskiego w Niemczech 2005/2006.

- Wystawa pt. „Ostatnie spojrzenie. Zdjęcia lotnicze Warszawy 1944”. Sfinansowana przez Fundację Współpracy PN, przy pomocy Urzędu Miasta Stołecznego W-wy i Polskich Pracowni Konserwacji Zabytków S.A. zorganizowana przez SKZ i Muzeum Historyczne w Warszawie.

Członkowie Prezydium ZG SKZ uczestniczyli w uroczystościach organizowanych przez nasze oddziały, jak np. w Lublinie, Olsztynie, Szczecinie i Warszawie oraz w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi aktywnie uczestniczyli w uroczystościach, konferencjach, zjazdach, spotkaniach, w szczególności organizowanych przez Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, np. w „Europejskich Dniach Dziedzictwa”, „Zabytki architektury przemysłowej dziś i jutro”, oraz organizowanych przez Stowarzyszenie Architektów Polskich SARP. Kontakty te przyniosły członkom Stowarzyszenia niewymierny zysk w postaci nawiązania wielu przyjaźni, a także poznania osiągnięć innych organizacji.

Gdybym miała dokonać trudnego wyboru najważniejszych spośród samych ważnych wydarzeń, to moim zdaniem, niewątpliwie do takich należą: I Kongres Konserwatorów Polskich, który odbył się w dniach 5–7 października 2005 r. w Warszawie oraz doroczny konkurs na najlepsze prace studialne, naukowe i popularyzatorskie dotyczące ochrony zabytków i muzealnictwa. Ogłoszony w 1994 roku, Konkurs Generalnego Konserwato-

ra Zabytków i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, cieszy się z roku na rok coraz to większym zainteresowaniem. Jest to poważna oferta naszego środowiska.

Kończąc, w imieniu ZG SKZ pragnę podziękować zaprzyjaźnionym organizacjom działającym w obszarze i na rzecz ochrony dziedzictwa, w szczególności Towarzystwu Opieki nad Zabytkami, Stowarzyszeniu Architektów RP, Towarzystwu Urbanistów Polskich, Stowarzyszeniu Historyków Sztuki za współpracę na przestrzeni minionych 30 lat.

Szczególne podziękowania za życzliwe wspieranie naszej statutowej działalności poprzez umożliwianie korzystania z pomieszczeń instytucji, składamy kol. Andrzejowi Michałowskiemu, kol. Marcinowi Gawlickiemu, kol. Jackowi Rulewiczowi. Obecnie serdecznie dziękujemy kol. Paulinie Florjanowicz – dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa, która kontynuuje dobrą tradycję współpracy z SKZ. Dziękujemy również kol. kol. pracownikom KOBiDZ, obecnie NID.

W imieniu ZG SKZ najserdeczniejsze podziękowania składamy Pani dr Marii Stępińskiej – od 15 lat Dyrektor Biura ZG SKZ, za kompetentną, rzetelną, pełną oddania pracę, dzięki której w obecnych warunkach, możemy prowadzić naszą społeczną działalność, którą Pani Maria realizuje. Serdeczne wyrazy podziękowania składamy Pani Marii Banaszkiewicz, która od początku istnienia SKZ jest z nami, prowadząc różne sprawy na rzecz Biura. Obie Panie wspierają nas pogodą, uśmiechem i wyężoną pracą. Dziękujemy Panu Robertowi Niemiałkowskiemu za profesjonalną i życzliwą pracę, kontynuującą dobre tradycje sprzed lat.

Tak minęło nam trzydzieści lat.

Wspominając trzydzieści lat istnienia naszej wspianej, społecznej organizacji, jaką jest Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, jestem zobowiązana do podkreślenia, że jest to jedynie część zrealizowanych konkretnych zadań, wyjęta z ogromnego dorobku poszczególnych oddziałów SKZ oraz Zarządu Głównego.

Streszczenie (od redakcji)

Maria Sarnik-Konieczna, Sekretarz Generalny Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, w niniejszym artykule przedstawiła wspomnienia i refleksje na trzydziestolecie SKZ. Przypomniane zostały pierwsze doświadczenia Zarządu Głównego SKZ z początku lat osiemdziesiątych XX w., podstawowe kierunki działalności Stowarzyszenia, sylwetki najwybitniejszych kolegów, najważniejsze osiągnięcia Stowarzyszenia oraz wybrane bieżące problemy związane z ochroną zabytków.

Abstract (from the Editor)

Maria Sarnik – Konieczna, Secretary General of the Association of Monument Conservators, in her article presents reminiscences and reflections on the thirty years of AMC. She has recalled the first experiences of the Board of Directors of the AMC from the beginning of the 1980s, basic trends in the Association activity, silhouettes of the most eminent colleagues, the most important achievements of the Association and selected current issues connected with monument protection.